

Rondellhundarnas revansch i samhället

Begreppet rondellhund har de senaste veckorna fått en riksexplosion. Från Gotland till Haparanda ställs hemsnickrade hundar ut nattetid i rondellerna och stadsborna träter om det är konst eller folkhumor. Men i ursprungsstaden Linköping är det redan yesterdays news.

FOTO: JUREK HOLZER

14 november 2006 kl 05:30

linköping Det var i Stina Opitz ateljé allting började. Linköpingskonstnären är numera uppenbart trött på att om och om igen redogöra för det som smärtar henne. All den hysteri som följt har ju gjort det för att hennes verk faktiskt förstördes.

Nygårdsrondellen skulle utsmyckas och hon fick uppdraget.

- Kommunen ville ha nåt monumentalt medan jag ville göra något med mänskliga proportioner. Fast nu blev det ju monumentalt i alla fall, säger Stina Opitz.

En sjuttio centimeter hög hund i vit lättbetong och en rondellstor rockring i 45 graders lutning. Vackert, tyckte Stina Opitz själv men inte den vandal som i mars giljotinerade jycken. Huvudet hittades senare i en rondell i Mjölby och kommunen konfiskerade hundkadavret i väntan på att en ny kunde gjutas i mer ligistbeständig brons. En trähund kom upp på samma plats och försvann - ett engångspratt trodde alla.

Så var det tills lokaltidningen Correns personal åkte på firmafest i september. Reportern Annika Ekstedt var med i bussen när kollegor konstaterade att "det står något i rondellen". På platsen där dess föregångare mött sitt sorgliga öde stod åter den lilla hunden, ihopsnickrad av bräddor. Och strax efter det, ett hundben, självklart i vit lättbetong. Sedan var de överallt.

Sveriges mest
innovativa
valbevakning.

Prova nu

SvD

- Det var i och med det där hundbenet vi började skriva mer, säger Annika Ekstedt.

Stina Opitz, som pratat med hundmagasin, lokaltidningen och riksmidierna, skulle själv hellre ägna sig åt nya verk. Och slippa samtalen från människor som vill beklaga vandalismen eller specialkomponera musik om konstverket.

Hon fasar för att bli "den där hundkonstnären" nu när rondellen blivit "hund-ringen". Och hon darrar inför tanken att behöva åka förbi i decemebr när den nya vovven invigts och upptäcka att även den förpassats till de sälla jaktmarkerna. Då bär inte rösten helt.

Stina Opitz gjorde sin egen markering. Hon ställde ut gipsförlagan till den halshuggna jycken på Läns museet. Där fick den stå och tankfullt följa filmen på en tv på väggen som visade halshuggna statyer.

"Jag är i celebert sällskap", tänkte den kanske när Lenin flimrade förbi.

Bara Corren har pratat med Akademi Vreta Kloster, AVK som var de som började. Skaparna i 20-årsåldern vill protestera mot vandalism och är anonyma, precis som de flesta andra. Den första hunden satte de ut, liksom den i Hammarby Sjöstad i Stockholm - och den som nu sägs vara på väg till Pristina i Kosovo.

- Det är den lille mannens markerande av sin närvaro i det offentliga rummet på något sätt.

Det menar Bengt Lärkner, docent i konstvetenskap på Linköpings universitet.

Stina Opitz rondellkonstverk föregicks av diskussioner kring hur offentlig konst ska få se ut, vem som ska göra den och vad den ska få kosta. Den gemensamma miljön vi måste samsas om väcker känslor och åsikter, oavsett om det handlar om almar som ska fällas eller en nio meter hög Pinocchio i Borås. Genom ett eget offentligt konstverk går det att busigt protestera mot känslan av att allt bestäms över våra huvuden, tror Bengt Lärkner.

- Det är helt enkelt en mycket oskyldig form av civilt motstånd, säger han.

Konst, säger Bengt Lärkner, är det som den initierade konstvärlden betraktar som konst. Hör rondellhundarna dit? Absolut, säger Annika Ekstedt. Nej, säger Stina Opitz. Inte var för sig men tillsammans, menar Lärkner:

- Om man tittar på de enstaka hundarna är det bara en del jag skulle betrakta som konstföremål men det spelar ingen roll. Rondellhundarna är ett konstverk som inte utgår från objektet utan en interaktiv tanke.

Däremot är de konst enbart för att kedjan går tillbaka till ett "riktigt" konstverk. Trädgårdstomtarnas befrielsearmé, som skickat människors prydnader på semester ut i världen, kvalar alltså inte in. Den närmaste parallell han kan hitta är halmbocken i Gävle som bränns ner varje år.

Inte alla hundmakare håller med Bengt Lärkner. Vissa tycker att skattepengar inte ska finansiera "så kallad konst som vem som helst kan göra". Andra, som AVK, har sagt att hundarna hör hemma i det offentliga rummet. När Corren skrev att Läns museet ville samla in hundarna för en utställning gick debatten het på tidningens hemsida och i

insändarspalten. Att en del hundar förstörs, försvinner eller dyker upp i andra rondeller hör till spelets regler. Men till etablissemang ska de inte. Ett missförstånd, hävdar länskonstkonstnär Lena Wiklund inne på Länsmuseum som säger att hundarna hör hemma i rondellerna. Rondellhunden som någon tog från en av rondellerna och band fast utanför med ett rött band var inte en protest.

- Vi hade aldrig tänkt samla in hundarna överhuvudtaget, hävdar hon. Däremot är det etablissemangets plikt att dokumentera och bidra till diskussionen, menar kollegan Armin Scholler. Det var det utställningen fick göra. Den omfattar Correns bilder, resultatet från workshopen på höstlovet och ett halvduzin jockeyer från anonyma tillverkare. Men visst hade det höjt det hela om AVK velat ställa upp på en diskussion, tycker Armin Scholler.

Kvinnan bakom den svart-röda hunden med paketsnöre i museets hall går med på att prata med SvD efter viss tvekan.

Hon lämnade in sitt verk för att skona det från vandalism. Och som en protest:

Dels tycker hon inte om "beträd inte gräsmattan"-mentaliteten i samhället. Vägverket är en av få som knorrat över att hundarna inte riktigt följer lagtexten. Dels borde fler få tycka till om konsten som köps in för att undvika installationer som består av traktordäck eller en hink med en blå rand.

- Jag tycker det finns väldigt mycket dålig konst som kostar för mycket och säger för litet, säger hon.

Mer uppskattade men lika insyltade är Corren. Det förnekar varken Annika Ekstedt eller redaktionschefen Helena Sträng. Vinjetten Dagens hund och den flitiga rapporteringen föder fler hundar, gärna med en Corre i munnen. Också redaktionen har fått en egen hund. Den ligger bortglömd under en stol i konferensrummet.

Kanske symboliserar det hur reporterna som öppnade Pandoras ask känner i dag. För det var länge sedan hundarna höll sig till Linköpingsområdet. Tipstelefonen har blivit en sambandscentral för observationer från Haparanda till Rom. Rondellhunden har en egen blogg, filmer på webbsajten youtube visar dess tillkomst och redaktionen hoppas att ordet de myntat kommer in i Svenska akademiens ordlista. Men om Linköping nått sin topp är fortfarande resten av landet på väg att erövrats, tror Bengt Lärkner.

Så var är de berömda doggarna själva? Efter en hel dags snurrande i rondellernas stad, har inga ännu skådats i sin rätta miljö. Skymningen lägger sig redan vid fyra-tiden över Östgötaslätten och de välafalterade vägarna som bär till Norrköping och vidare mot Stockholm. Fast innan staden helt hunnit upphöra dyker den plötsligt upp, Hund-ringen, vid Biltema och Ikea Tornby.

Bilisterna kan tydligt se hur den röda, tjugo meter höga rockringen nyss tappats av ett gigantiskt barn, att den kommer att rotera en liten stund till innan den lägger sig. Och där bredvid den - äntligen! Där urhunden en gång mötte sin skapare, vaktar en brädlappad, vit, östgotisk rondellhund den plats där dess företrädare likt Fågel Fenix snart ska resa sig ur askan.

YASMINE EL RAFIE Reporter Näringsliv
08-13 54 37 yasmine.el.rafie@svd.se